

Verbeter de Wereld, Begin Bij de Opvoeding

Thema-avond Micha de Winter 23 juni 2011

Micha de Winter publiceerde april 2011 zijn nieuwste boek. In dit boek pleit hij voor het belang van een 'pedagogische civil society'. Dit betekent dat niet alleen ouders voor de opvoeding van kinderen verantwoordelijk zijn, maar dat een bredere samenleving zich dat aantrekt. Reden voor de Rudolphstichting en Gezinshuis.com om hem uit te nodigen voor een thema-avond. Tijdens deze avond lichtte Micha de Winter toe wat zijn visie betekent voor jeugdzorg en jeugdbeleid.

De Winter stelt dat de opvatting 'dat geen jeugd zo verdorven is als de laatste' van alle tijden is. Hij portretteert dat aan de hand van een manifest uit 1917 dat ouders alarmeert voor de 'tuchteloosheid en de verwildering van de Nederlandsche jeugd'. Het manifest doet beroep op ouders om 'paal en perk te stellen aan de verbastering van de zeden bij hunne kinderen'. Moeilijkheden bij de opvoeding zijn dus van alledag. Echter, de samenleving verandert en de opvoeding daarmee eveneens. De Winter stelt vast dat we momenteel in Nederland te maken hebben met een individualistische samenleving. Sociale netwerken zijn vandaag de dag erg zwak. Kinderen zijn een soort van 'prive-projecten' geworden en ouders staan niet toe dat een ander iets zegt over zijn of haar kind.

Positief jeugdbeleid

Recent onderzoek toont aan dat er geen verhoging is van het aantal psychosociale en psychiatrische problemen bij kinderen. Toch krijgen ze in aanzienlijk toenemende mate te maken met jeugd- en gezondheidszorg. In de huidige samenleving lijkt het opvoeden van kinderen meer op gedragsregulering, aldus de Winter. Ook bij de jeugd(gezondheids)zorg ligt de nadruk vooral op de problemen en stoornissen die kinderen hebben en op repressie van die problemen. Treurig genoeg ligt hieraan vaak een perverse financiële prikkel ten grondslag.

Tevens is er weinig aandacht voor de sociale context van het gedrag van het kind. De Winter is er van overtuigd dat kinderen beter gedijen in rijke sociale netwerken. Dat er écht *a village* nodig is *to raise a child* en de opvoedingsverantwoordelijkheid dus niet uitsluitend bij ouders ligt. Hij stelt dan ook een omslag voor naar een model van zorg waarbij juist wél aandacht is voor de context van het kind. Hij pleit voor positief jeugdbeleid, waarin we ophouden met onnodige en vaak schadelijke etikettering. We kunnen beter kijken naar kansen en mogelijkheden van kinderen. Het uiteindelijke doel van het door De Winter voorgestelde model is 'inclusief burgerschap'. Dat betekent dat kinderen leren om verbindingen aan te gaan. Dat ze het gevoel ontwikkelen er bij te horen, ertoe te doen en deel uit te maken van de maatschappij.

Pedagogische civil society

Er ligt de belangrijke taak om te werken aan de gemeenschappen waarin kinderen opgroeien. Verantwoordelijkheden moeten niet weggeorganiseerd worden bij verschillende meldpunten en instanties, maar partijen moeten met elkaar om tafel. Ook scholen, peuterspeelzalen, het zwembad en de bakker op de hoek delen de verantwoordelijkheid voor de opvoeding. Samen vormen ze het maatschappelijk middenveld, ofwel de pedagogische civil society. In die gemeenschap is opvoeding iets wat ook in de publieke ruimte plaatsvindt en niet alleen in het privé-domein bij het kind thuis. Wat daarvoor nodig is, is versterking van het sociale kapitaal. Dat zijn de hulpmiddelen die in een gemeenschap aanwezig zijn om de gezins- en sociale organisatie vorm te geven. Denk daarbij aan de kwaliteit van sociale relaties, aan formele en informele netwerken, aan gedeelde normen, vertrouwen, wederkerigheid en inzet voor de gemeenschap.

Jeugdzorg

Voor de jeugdzorg betekent de visie van De Winter dat de problemen waar de sector mee kampt niet op te lossen zijn binnen de sector zelf. Het leeuwendeel van de kwesties die bij jeugdzorg terechtkomen, hebben oorzaken die het individuele niveau overstijgen. Ook hier geldt dus volgens De Winter dat er bruggen geslagen moeten worden naar de gemeenschap. De huidige kabinetsplannen om de jeugdzorg over te hevelen naar de gemeenten, kunnen hierbij mogelijk een steun in de rug zijn. Probleemvragen kunnen door samenwerking binnen gemeenschappen eerder worden gesignaleerd en aangepakt, voordat ze uit de hand lopen. De cultuur van de 'probleemindustrie' moet doorbroken worden. Professionals en jeugdzorgwerkers kunnen daarbij anders worden ingezet. Namelijk door ze daar in te zetten waar nog geen uitvoerige hulpvraag is, maar waar wel vragen zijn die kunnen worden opgelost voor ze in narigheid uitmonden. De Winter spreekt hierbij van het beroep 'normaliseringsdeskundige'. Het pleidooi van de Winter roept veel reacties en vragen op bij de aanwezigen. Uit die reacties blijkt bovenal dat zijn visie mensen aanspreekt. Hij verwoordt en onderbouwt een gevoel wat veel mensen met hem kunnen delen. Bezien vanuit de huidige 'probleemindustrie' die voor velen aanwezigen de praktijk van alledag is, lijkt deze pedagogische civil society echter misschien nog een lichtpuntje aan het eind van een hele lange tunnel te zijn.

Gezinshuizen

De Rudolphstichting en Gezinshuis.com, organisatoren van de thema-avond, zetten zich al langere tijd in voor een lijn zoals De Winter die beschrijft. De kracht van het gewone leven ligt aan gezinshuizen ten grondslag en het gedrag van kinderen wordt er 'genormaliseerd'. Kinderen krijgen er de ruimte om kind te zijn en zich te ontwikkelen zonder dat de problemen (die er uiteraard wel zijn) continu het uitgangspunt zijn. Ook zien we dat gezinshuizen baat hebben bij samenspel met de omgeving. Gezinshuisouders besteden veel aandacht aan het ontwikkelen van rijke sociale netwerken voor het totale gezinshuis en de opgenomen kinderen. Om gezinshuisouders hierin te ondersteunen, werkt de Rudolphstichting aan een 'community scan'. Een hulpmiddel om de omgeving van een gezinshuis in kaart te brengen en netwerken te verrijken.

Alliantie Kind in Gezin

Rudolphstichting en Gezinshuis.com werken samen met een aantal andere organisaties onder de naam Alliantie Kind in Gezin. Dit is een maatschappelijke beweging om uithuisgeplaatste kinderen zo veel mogelijk een zo normaal mogelijke toekomst te geven in een gezinsvorm. Daarbij wordt de opvatting van De Winter gedeeld dat de problemen van de jeugdzorg niet door de jeugdzorgsector alleen kunnen worden opgelost. De Alliantie streeft naar verbinding, uitwisseling en samenwerking tussen alle spelers uit de civil society. Meer informatie op www.inhuisplaatsen.nu.